

НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Нема дискриминације када држава чини разлику између лица по регионалном принципу ако је то разумно и оправдано.

Из образложења:

"Према утврђеном чињеничном стању тужилац је био припадник Војске Југославије из резервног састава у току 1999. године за време проглашеног ратног стања (учесник рата) у периоду од 24.3.1999. до 26.6.1999. године. У тужби поднетој 8. јуна 2009. године тужилац је тражио да му тужена исплати тзв. ратне дневнице у укупном износу од 6.850,00 динара и да му на име накнаде нематеријалне штете због повреде права личности исплати 200.000,00 динара. У погледу захтева за исто тзв. ратних дневница тужба у овој парници је правноснажно одбачена (жалба на део пресуде о одбачају тужбе није изјављена).

Дана 11.1.2008. године између Владе Републике Србије и штрајкачких одбора ратних војних резервиста из неразвијених општина Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце закључен је споразум којим се "регулише исплата помоћи неразвијеним општинама... у укупном максималном износу од 2.000.000.000,00 динара према тамо утврђеном редоследу. Исплата ће бити извршена из трезора Републике Србије у шест месечних рата. Задужено је Министарство финансија да за Владу припреми потребна акта у циљу примене споразума; критеријуме расподеле новчане помоћи утврдиће заједничке комисије; за стицање права на добијање помоћи нужно је достављање правноснажне пресуде донете на основу одрицања тужбеног захтева поднетих од стране ратних војних резервиста из наведених општина пред надлежним судовима; на новчану помоћ се може добити за максимално 78 дана проведених на ратишту; корисници новчане помоћи су дужни да дају писмену изјаву да немају потраживања по овом основу према Републици Србији. Овај споразум потврдила је Влада својим закључком 17. јануара 2008. године прихватајући информацију о потреби обезбеђивања средстава остварених у поступку приватизације ради исплате помоћи неразвијеним општинама. Новчана помоћ ће се расподелити као "социјална помоћ угроженом становништву".

Код тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови сматрају да се у конкретном случају нису стекли услови за накнаду нематеријалне штете у новцу по члану 41. став 1. тачка 4. Закона о забрани дискриминације ("Службени гласник РС" 22/09) зато што исплатом одређене новчане суме резервистима из седам неразвијених општина (као помоћ угроженом становништву) није учињена дискриминација (очигледно различито поступање из чл. 2, 6. и 45. тог закона).

Због погрешне примене материјалног права чињенично стање је непотпуно утврђено, па се за сада изложено становиште не може прихватити као правилно.

Устав забрањује ретроактивност (члан 197), па се на решење конкретног случаја у материјалном смислу не може применити Закон о забрани дискриминације

зато што је споразум (који по тврдњи тужиоца представља дискриминаторско поступање) закључен у току 2008. године, а Закон о забрани дискриминације донет је 2009. године ("Службени гласник РС" 22/09) и у прелазним завршним одредбама не садржи правило о делимичној ретроактивној примени. Због тога се правни однос може расправљати непосредно на основу члана 21. Устава и члана 14. Европске конвенције за заштиту људских права. Ни Европски суд за људска права у предмету "Вучковић против Србије" као релевантно право за примену не спомиње Закон о забрани дискриминације.

Дискриминација јесте неоправдано чињење разлике између одређених лица по основу више критеријума па и по основу тзв. личног својства (у члану 21. став 1. Устава набројани су само типични случајеви дискриминације). Пребивалиште осим личног имена и држављанства представља атрибут сваке физичке личности.

Држава може да чини разлику по регионалном принципу ако је та разлика разумна и оправдана, што је у Уставу нормирано у члану 21. став 2. који гласи: "Не сматрају се дискриминацијом посебне мере које Република Србија може увести ради посебне пуне равноправности лица или групе лица која су у суштини у неједнаком положају са осталим грађанима".

Да би се у конкретном случају утврдило да ли је извршена дискриминација (неоправдана разлика) у смислу изложеног, било је нужно тумачити заједничку вољу и намеру уговорних страна по члану 99. ЗОО (споразум представља уговор) у погледу синтагми "социјална помоћ угроженом становништву", "неразвијене општине", и "критеријуме за расподелу новчане помоћи" и то: да ли се под појмом "социјално угрожено становништво" сматрало да су становници општина региона "угрожени" са становишта прописа о социјалној заштити (Закон о социјалној заштити) или је том критеријуму дато шире дејство; да ли су општине Топличког округа најнеразвијеније општине у Србији по статистичким показатељима; да ли су те општине поднеле већи терет рата од осталих региона због близине ратних дејстава; да ли је тај регион био изложен јачим ударима НАТО авијације од осталих подручја. Терет доказивања да је чињење разлике разумно и оправдано лежи на држави (туженој).

Осим тога, било је потребно утврдити како је фактички вршена расподела социјалне помоћи и да ли су се у раду комисија уважавали социјални критеријуми (приход по члану домаћинства, запосленост, број чланова домаћинства итд).

Ако тужиоцу у стварности нису исплаћене дневнице за процену висине нематеријалне штете треба ценити да ли је тужилац повредио правила о застарелости из члана 376. ЗОО и да ли се обраћао после престанка рата војним органима ради исплате дневница.

Напомиње се да Европски суд за људска права (па и Уставни суд) у случају повреде права из Конвенције не досуђује увек свим ампликантима накнаду нематеријалне штете већ као сатисфакцију признаје утврђивање повреде права личности и наређује објављивање пресуде (што све зависи од околности случаја)".

(Сентенца из решења Врховног касационог суда Рев 500/2014 од 26.11.2014. године, утврђена на седници Грађанског одељења 31.5.2016. године)